

Raadsinformatiebrief

Onderwerp : Buitendijkse griend

Datum : 2 juli 2025

Portefeuillehouder : Marten Japenga

Schrijver : Lex Koelewijn

Geachte leden van de gemeenteraad,

U ontvangt deze raadsinformatiebrief over de stand van zaken rond de buitendijkse griend n.a.v. uw verzoek aan het college om in gesprek te gaan met de verschillende eigenaren van de griend en de werkgroep "buitendijks griend". .

Wat vooraf ging

De buitendijkse griend, gelegen aan het Cortgene, ter hoogte van de huisnummer 115 t/m 131, staat al jaren ter discussie. Het heeft een historie van een zogenaamd kielgat, waar in het verleden het onderwaterschip van houten (zeil)schepen werd hersteld. Ook heeft er ooit een molen gestaan. Nadat al deze activiteiten stopten, is achter de beschoeiing de rietgors overgebleven. Op de plek van de voormalige molen is nog een eiland, opgehoogd met puin overgebleven vanuit de tweede wereldoorlog. Hierop staan o.a. nog een aantal oude wilgen. Onder langs de dijk staan een zeventigtal (knot)wilgen. De beschoeiing is oud en brokkelt af, zeker onder invloed van de golfslag van de waterbus. Op sommige plekken is de beschoeiing zelfs helemaal verdwenen. Hierdoor verdwijnt er onder invloed van getijden en scheepvaart steeds meer riet en slib.

De buitendijkse griend kent een viertal eigenaren; het voormalig moleneiland is in particulier bezit, het voormalig kielgat, voor een groot deel bestaand uit water (hier lag voorheen de oude landtong naar het eiland), is van de gemeente Alblasserdam, het gedeelte onder langs de dijk is van waterschap Rivierenland en het grootste deel, voornamelijk bestaand uit riet, is eveneens particulier eigendom. In het bestemmingsplan van de gemeente heeft de buitendijkse griend deels de bestemming "Natuur" en deels de bestemming "Water". Vanuit diverse organisaties, te weten de Groene Long, de werkgroep Buitendijks Griend en de Historische Vereniging, wordt al vele jaren aandacht gevraagd voor de buitendijkse griend. Vroeger ruimen de omwonenden het zwerfvuil in de buitendijkse griend op. Sinds enkele jaren doet de werkgroep Buitendijks Griend dit en zij is bovendien eigenhandig begonnen om op het gemeentelijk deel, met eigen middelen, het voormalig pad naar het eiland (de landtong) te herstellen door het plaatsen van beschoeiing. Ook worden de (knot)wilgen en het opschot van struiken en boomvormers regelmatig door hen teruggesnoeid.

De eigenaar van het grootste deel van de griend heeft twee jaar geleden bij de gemeente een plan ingediend om in zijn deel een 22-tal drijvende woningen te bouwen. Het college heeft besloten geen medewerking te verlenen aan dit plan. Hiermee is opnieuw de vraag actueel wat de gemeente dan wel wil met de griend. Door de fractie van de PvdA is een motie ingediend, waarbij wordt opgeroepen om met de andere eigenaren alles in het werk te stellen om de griend voor de toekomst te behouden. Deze motie is aangehouden. De gemeenteraad heeft het college verzocht om eerst met alle eigenaren in gesprek te gaan

om de verschillende standpunten en wensen aan te horen en te inventariseren of er wellicht in gezamenlijkheid tot een plan kan worden gekomen.

Resultaten van de gesprekken:

Er zijn vier gesprekken gevoerd, resp. met de Werkgroep Buitendijks Griend, met de eigenaar van het voormalig moleneiland, de eigenaar van het grootste deel van de griend en met het waterschap Rivierenland. (Zie in de bijlagen de gespreksverslagen)

Samenvattend:

- De werkgroep Buitendijks Griend wil voorkomen dat de griend verder achteruitgaat. Wenst herstel van de griend volgens de oude contouren van de beschoeiing en wil met elkaar het gebied duurzaam in stand houden om zodoende de natuurwaarden en cultuurhistorische waarden te behouden. De werkgroep zet zich daar ook fysiek voor in door het opruimen van het zwerfvuil en het snoeien van de (knot)wilgen. Verder is men bezig om de voormalige landtong, die het eiland en de dijk verbond, te herstellen, middels het aanbrengen van beschoeiing. Men is tevens voornemens onderhoud te plegen aan het groen op voormalig moleneiland om o.a. de oude wilgen te behoeden voor verdere aftakeling. De werkgroep is bereid tot samenwerking met alle partijen/eigenaren, mits de doelstelling behoud van het groen en de griend is.
- Het voormalig moleneiland is particulier bezit. Deze eigenaren kijken uit over de griend en hebben met de aankoop hun uitzicht (deels) veilig willen stellen. Ze hebben er geen speculatieve bedoelingen mee, maar willen het graag houden zoals het is. Ze zijn blij met het onderhoud dat de werkgroep verricht in de griend en doen daar zelf ook actief aan mee. Ze voelen wat dat betreft meer voor de natuur(waarden) en de ideeën van de werkgroep, dan voor de drijvende woningen. Mocht het eiland middels de landtong opnieuw verbonden worden met de dijk, dan hebben deze eigenaren nog wel gedachten over de ontsluiting/toegankelijkheid van het eiland. Mogelijk kan het eiland een mooi uitzichtpunt worden in een historische context. Het moet daarentegen geen hangplek worden waar ongewenste activiteiten plaats vinden. Onderhoud door bijv. het Zuid Hollands Landschap is, in samenwerking met de andere eigenaren onder voorwaarden, bespreekbaar. Eigen financiële middelen hiervoor inzetten heeft niet de voorkeur, fysieke inzet wel.
- Het grootste deel van de griend is eveneens particulier eigendom. De eigenaar heeft twee jaar terug een plan bij de gemeente ingediend om het gebied te ontwikkelen met een 22-tal drijvende woningen en betreurt dat het college niet is mee gegaan in deze planvorming. Hij heeft er overigens wel begrip voor dat het college een andere afweging heeft gemaakt. Hij heeft zijn twijfels bij de bijzondere natuurwaarden. In zijn beleving zou bij realisatie van zijn plan de natuur er alleen maar op vooruitgaan. Hij gaat verder niets met het gebied doen en is ook niet van plan bij te dragen aan het vervangen van de beschoeiing (geschatte kosten liggen tussen een € 500.000 en een miljoen) en daarmee aan het herstel van de griend. Herstel voor behoud is sowieso niet in zijn belang en hij neemt dus voor lief dat er door de getijden en stroming in de rivier afkalving plaats vindt. Hij wacht rustig af of een toekomstig college mogelijk wel positief is over zijn plan. Verkoop van zijn eigendom aan de gemeente is bespreekbaar, maar dan wel tegen bouwgrondprijs.

- Het waterschap heeft eigendommen in de griend aan de zijde van de dijk. De belangrijkste taak van het waterschap is hier het waarborgen van de waterveiligheid. Het beheer en onderhoud van haar eigendom aan de griend is hierop gericht. De primaire waterkering, zowel de kernzone als de beschermingszone, zijn vaststaande gegevens waar niet aan getornd kan worden. Bij ontwikkelingen gelden strikte randvoorwaarden voor de waterkering. De primaire waterkering in combinatie met natuur heeft voor het waterschap de voorkeur. Qua versterking is het een lastig stuk dijk omdat de teen van dijk samenvalt met de rivier. Waterschap heeft eerder ook kennis genomen van de plannen van de heer Ort. Daar zaten wat het waterschap betreft nog wel de nodige haken en ogen aan.

Een geleidelijk oplopende griend, zoals in de huidige situatie, heeft sterk de voorkeur. Dit deel van de waterkering moet voor 2050 versterkt worden en e.e.a. zal waarschijnlijk pas plaatsvinden na 2036. Het profiel van vrije ruimte zal in de toekomst naar verwachting eerder toenemen dan afnemen. De natuur die bij een dijkversterking mogelijk verloren gaat, zal dan gecompenseerd moeten worden. Er vindt momenteel een trajectanalyse plaats van de primaire waterkering tussen Gorinchem en Kinderdijk. Voor de planning en realisatie van de dijkverzwaring is het waterschap afhankelijk van het landelijk HWBP. De dijkverzwaringswerkzaamheden naar voren halen is daarin eigenlijk niet mogelijk. Maar mogelijk zijn er voor de natuur wel meekoppelkansen. Het waterschap is altijd bereid om mee te werken als het binnen haar beleid valt: meer groen en meer biodiversiteit zijn zaken die ook bij het waterschap prioriteit hebben. Als dit aansluit op de wensen en ideeën van de andere eigenaren staat het waterschap er eventueel ook voor open om met beperkte middelen realisatie van die ideeën op haar eigen terrein in de tijd naar voren te halen, of in praktische zin de werkgroep daar bij te ondersteunen. Voorwaarde is wel dat het past in de visie rond versterking van de dijk en het de toekomstige verzwaringswerken niet frustreert.

Overige belangen en instanties;

De werkgroep heeft eerder gesproken met vertegenwoordigers van de provincie, het Zuid Hollands Landschap en de toenmalige projectleider van het programma "De rivier als getijdenpark". In het gesprek met de werkgroep is afgesproken dat de gemeente met deze contacten in gesprek gaat.

- De provincie geeft aan dat het niet reëel is dat de buitendijkse griend de NNN status krijgt, te meer daar het grootste deel in handen is van een particulier die andere belangen heeft dan de bestaande natuurwaarden te behouden/te vergroten.
- Harm Warris, momenteel de trekker van het programma "de rivier als getijdenpark" kende het gebied niet en geeft aan dat het ook niet in dit programma is opgenomen. Hij vertegenwoordigt een netwerk organisatie, waarbij Alblasserdam niet is aangesloten. Alblasserdam zou daar, indien gewenst, alsnog wel bij aan kunnen sluiten. Overigens heeft de netwerkorganisatie geen eigen middelen waarmee projecten bekostigd kunnen worden. Dit moet nog steeds uit eigen middelen komen. Hooguit kan men assisteren in de zoektocht naar subsidiestromen.

- Tot slot heeft het Zuid Hollands Landschap aangegeven het gebied interessant te vinden en van belang als rust-, foerageer- en paaigebied voor (trek)vissen, het voorkomen van beschermde soorten als spindotter, rivierrombout, bever en riet- en moerasvogels. Zij zouden vanwege deze natuurbelangen het gebied graag in beheer nemen. Dit moet dan wel betaald worden en de eigenaren moeten op één lijn zitten waarbij het natuurbehoud/ontwikkeling prioriteit heeft. Aankopen en herstellen is voor ZHL geen optie gezien de vraagprijs en de herstellkosten voor de beschoeiing.

Conclusies:

- Drie van de vier eigenaren van de buitendijkse griend (gemeente, waterschap, eigenaar Moleneiland) zitten qua wensen op één lijn voor wat betreft het behoud, herstel, en zo mogelijk vergroten van de natuurwaarden in het gebied.
- De eigenaar van het grootste deel van de buitendijkse griend, heeft geen belang bij behoud van de griend en de natuurwaarden in de huidige status en wil zijn deel van het gebied te gelde maken middels (drijvende) woningbouw.
- De eigenaar van dit deel van de griend zal niet toestaan dat er werkzaamheden in en aan zijn deel van gebied worden verricht, zonder zijn toestemming. Het is daarbij niet realistisch te verwachten dat hij medewerking zal verlenen aan activiteiten die bijdragen aan behoud en herstel van de bestaande natuurwaarden.
- De eigenaar van het grootste deel van de griend is eventueel bereid zijn deel van de griend te verkopen, maar vraagt daar bouwgrondprijs voor. Gezien de huidige financiële situatie van de gemeente is dit uitgesloten.
- Mocht de gemeente het gebied al in bezit krijgen, dan is er een heel groot bedrag nodig voor herstel van de beschoeiing.
- Zo lang de eigenaar van het grootste deel van de griend andere belangen heeft, is een NNN status uitgesloten. Daarmee vervalt de mogelijkheid om subsidies binnen te halen en daarmee de mogelijkheid om het Zuid Hollands Landschap het gebied te laten beheren.
- In het programma "de rivier als getijdengebied" neemt Alblasserdam niet deel. De griend heeft daarin dan ook geen enkele status.
- De gemeente heeft geen middelen gereserveerd voor het herstel en het onderhoud van haar deel van de griend, waarmee we feitelijk terugvallen op de inspanningen van de werkgroep die nu doet wat er kan in de vorm van (knot)wilgen onderhoud, het ruimen van zwerfvuil en het herstel van de landtong naar het eiland.
- De gemeente heeft geen geld beschikbaar maar kan de werkgroep, zo mogelijk, wel ondersteunen met het beschikbaar stellen van materialen die vrij vallen bij aanleg- en onderhoudswerkzaamheden elders in de gemeente.
- Het waterschap is mogelijk bereid een bijdrage te leveren of ondersteuning te bieden aan de werkgroep voor verbeteren van de natuur en de biodiversiteit op haar deel van het gebied.

Aanbevelingen:

- Als gemeente in gesprek blijven met de werkgroep, de eigenaar van het Moleneiland en het waterschap om de gezamenlijke ideeën en wensen met elkaar af te stemmen en om de mogelijkheden van realisatie te inventariseren.
- Mochten hier initiatieven uit voortkomen, waarbij (mede) financiering en/of capaciteit vanuit de gemeente noodzakelijk is, dan is daar momenteel geen dekking voor en moeten deze dus apart begroot worden.
- De buitendijkse griend vanuit Alblasserdam inbrengen in de reguliere Smart Delta contacten, in de pijler groen/blauwe dooradering.

de secretaris
M. van Hall

de burgemeester
J.W. Boersma